

Kultur

nwt.se » Kultur

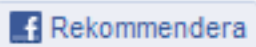
Med det hemligas osynliga bläck

Doris Dahlin

Skammens boning

(Ordfront)

Publicerad: 2007-04-11 06:00 | Uppdaterad: 2008-08-29 16:19

Hjälp?

Ofta idealiseras femtioalet som Den gamla goda tiden, den trygga tiden då folkhemmet byggdes med liv och lust och allt andades framåtanda. Men lika lite som människor i dagens Sverige samfällt njuter av välfärd och rikedom, lika lite var det allom givet att blicka framåt med tillförsikt för ett halvt sekel sedan. Allt har en baksida. Även femtioalet rymde naturligtvis misär. Om den vittnar Doris Dahlin i *Skammens boning*, en bok om en uppväxt som ensam barn till en alkoholist och en mor som slet och grät om vartannat. Men också en bok om mycket kärlek till de båda föräldrarna från ett alltför ansvarstagande barn, som tidigt fick sin barndom avklippt och förstörd.

Doris Dahlin skriver om sina djupa sår i kropp och själ efter övergrepp av en man i familjens närhet, något som präglat henne som ett förträngt trauma i över fyrtio år och fått henne att vandra mellan terapier både här hemma och i Indien. Detta svarta onda ligger som en ton genom hela boken, genom dess släkthistoria och detaljrika barndomsskildring. Här ges tidsfärg. Livet på övervåningen till träkåken utanför Härnösand var hårt. Det gällde att ha ved så man inte frös ihjäl. Utedasset var en mardröm tills frigolitsitsen kom på plats. Vattenhinken i köket täcktes av is vintermorgnar, is som fick knackas loss för att man skulle kunna koka kaffe till sirapsmackan innan dagens id tog vid. Pappan bara söp upp alla pengar, drabbades till sist av delirium, åkte in på torken, men först sedan han förskingrat också Doris sparade slantar, tioöringarna i sparröret. "Han var den som hade den rösten, den lukten, de tårarna, den som tappade grötiga ord..." Pappan som också kunde snickra en lekstuga, som ordnade både skidor och cykel till sin guldlockiga lilla flicka med de sorgsna ögonen. Hon som alltid fick knipa käft hos fotografen och aldrig gapskratta eftersom tänderna var trasiga och bruna. Boken är klart intressant som tidsskildring, men också som en beskrivning av det stympade barnet, barnet som inte får lov att vara barn. Dess brister ligger mest i en alltför stor detaljriktighet, för mycket av kläder och mat, för pratigt och, ja, jag skulle önskat en redaktionell hand i detta manus. Berättelsen så att säga överröstar sig själv och ges inte någon riktig litterär form utan liknar en stillastående fors, ett tillstånd.

Här och där fogar författaren in sitt nutida jag, som befinner sig på andra stranden, genomteraperad, skadad, undrande över när någonsin skulden är sonad. Denna begripliga patetik blir tyvärr alltför ordrik. Till exempel när hon skriver: "Lucia hade jag alltid varit. Stuckit ut mina ögon och blint gått vidare, bärande de fullsprängda ögonen på en bricka framför mig. Inte valt mina roller själv. Eller valt just själv, fångad i min egen tvångsupprepning, min egen trygga rekvisita."

Det är synd att detta högtravande tonläge dominerar, för *Skammens boning* rymmer verkligen starka passager om en flicka som till exempel "försvinner" när föräldrarna bråkar:

"När jag försvann var jag bara helt stilla..."ju bättre jag blev på det, desto lättare kunde jag göra det var som helst. På köksstolen medan vi åt pölsa och rödbetor och mammas kinder blev allt vitare i väntan på pappa, vid kommoden medan jag tvättade mig i plåthandfatet, i soffan hos tant Inga när mamma var där på syjunta och jag var rädd att göra fel så att mamma skulle tappa skrattet, i källaren när jag skulle hämta potatis och råttorna visade sina tänder, väste åt mig med de blanka svansarna dunkande mot stengolvet."

Doris Dahlin skriver sitt liv i *Skammens boning*, inte sällan med det hemligas osynliga bläck. Många passager känns rent ut sagt egendomliga.

Doris Dahlins *Skammens boning* rymmar både starka och egendomliga passager. FOTO: NIKLAS PALMKLINT [Förstora]